

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Missionis Anglicanæ Societatis Iesv

More, Henry

Avdomari, 1660

Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38320

HISTORIÆ PROVINCIAE ANGLICANÆ SOCIETATIS IESV. LIBER SECVNDVS.

I. **H**istia quidem foris egere ij, quibus neque in Patriam caritas, neque ad caritatem explicandam facultas deerat, neque par laboribus animus; quos enim labores ad Sarmatas vsque & ad Indos profecti exhauserunt, eos tam facile in vicinam suam Angliam profudissent, si ita tulisset fors. Nunc eorum exigere virtutem aggredior quibus contigit primis ex Societate Iesu in ipsa Anglia Hæreticorum ferociam experiri, & quos annis consequentibus habuit ea Insula auitæ fidei inuictos propugnatores. Equidem iure meritissimo primas *Campiano* deferri, & *Personio* prorsus censuerim; obcuriora enim sunt, atque incerta, quæ de claris Martyribus *Thoma Woodhouse*, & *Ioanne Nelsono*, narrat *Thomas Stephansonus* in vita *Pondi*, quod Societati nomen dederint. Quem autem *Zacchunus* memorat Patrem *Thomam King*, in Patriam sanitatis causâ missum ibidem obiisse anno millesimo quingentissimo sexagesimo quinto; etsi spem fecit is, in afflicta valetudine salutis plurimorum (quod testantur *Polanci* literæ pro *Borgia* Vicario scriptæ) altero tamen mente contabescens, sibi coronam peperisse sperandum est, nobis verò ultra spem cum nihil dignum Annalibus reliquerit, alijs lampada palmamque non inuitus concedet.

Campianus & Personius primus ex Societate in mesase Anglica.

II. Anno post sæculum decimum quintum quadragesimo natus est Londini *Edmundus Campianus*, eo, uti diximus, tempore quo *Henrici* Regis in Pontificem odio, amplissima Religiosorum hominû Cænobia passim disturbabantur. Quantû in puero crederet ingenij & industriae laudes, luculenter

Campianus nascitur Ao. 1540.

1569.
Coram
Maria
Regina per
orat anno
1553.

Oxonij
flore, gra-
tus Eliza-
bethæ Ao.
1566.

Elizabetha
hæresim
inducit.

Campia-
nus Che-
ngi aucto-
rita eSchil-
maico ritu
initiat.

tum ostendit, cum annos numerans non plures duodecim, *Mariam* regnum auspiciantem eleganti oratione salutauit. Et *Maria* quidem fato concessit prius quam in lectissimo iuvene bonarum artium ac literarum fructus ad præmia condigna maturescerent. At *Thomas vius*, vir nobilitate ac prudentia clarus, atque apprimè Catholicus, cum *Sancti Ioannis Baptistæ* nomine Collegium Oxonij recenter fundasset, *Campianum* inter primos adscribi voluit; vt qui adolescentis promptam indolem plurimam Academia vniuersæ lucem allaturam augurabatur: Neq; fefellit augurium: Paucis enim annis, splendore ingenij, eloquentiæ vi, ac morum suauitate id est cõsecutus, vt non solum oratoris, & Procuratoris præcipuis inter Academicos muneribus adhiberetur sed vt *Elizabetha* (cui post Mariam regnanti, & Imperium adgratulatus fuerat, & obsequia Academia officiosissimè detulerat) ornandi extollendique hominis in se negotium susciperet: Quod cum per Leicestrium Comitem illa exposuisset, & voluntatis Regiæ esse vt quod liberet postulare: seu veritus nè beneficiis Regiis irretitus minus liberum haberet iter ad Religionis veritatem, (quam anxius iam tum inquirebat) indagandam, sequendamque, seu inanitatis aulicorum promissorum gnarus, actis verbo liberaliter gratijs, nulla se magis re capi, quam regio fauore, professus est.

III. *Elizabetha Henrici Octau*i filia ex Bolena, ad Regnum euecta, non sororis, ex *Catharina*, Catholicæ, sed Patris fratrisque Schismaticorum vestigijs insistere decreuerat. Itaque abrogato eo omni ritu, quo inde ab constituta in Anglia per Apostolos Apostolicosque viros Religione, vel Sacramenta celebrabantur, vel preces fundebantur, noua paulatim forma precandi, noua cudebantur Sacramenta: Et rudioribus quidem non difficulter suadebatur nihil admodum distare ea que latinè prius, nunc populari idiomate efferebantur (quamquam & id discrimen ingens est, quod quecumq; sunt vulgari lingua exposita, in Romanæ Ecclesiæ contemptum sunt instituta) At ij quibus aut ab ingenio, aut ab librorum assidua verlatione sensus erant perspicaciores, non ita facilè nouitatem cum recepta tot sæculis antiquitate commutabant. Hos inter *Campianus* quo maior studio veterum sententias cum nouorum hominum commentis componebat, eo longius à suspecte pridem causæ approbatione prouehatur. Et honorum interim opumque spes, atque inter æquales existimatio, nutantem vtcunque retinebant, nè apertè Catholicus videri vellet; præcipuè vero *Richard*i *Chenæi* beneuolentia singularis: is Regiæ gratiam secutus, *Glocestrensis* Antistitis gradum occuparat; Eruditio, comitas innata probitas, Patrum ac sacræ vetustatis ostentata veneratio, odium denique in rigidos Calvinistas (quos Puritanos vocant) auctoritatem homini conciliarant & nomen: Qui cum in *Campianum* oculos coniecisset, fouere non destitit, quem nascenti Religioni lumen afferre posse prouidebat, & vt vellet, quâ promissis, quâ largitionibus conabatur efficere: Atque euicit vt spurio diaconatu se initiari permitteret: neque enim per recentes *Elizabethæ* constitutiones, licuisset ad populum eloquentiam, quâ pollebat, explicare, nisi manus

manus imponentem pleudoëpiscopum sustinuisset.

IV. At non diu fuit quin luce veritatis clarius oborta, & errorem ipse suum damnaret, & scelus admissi aculeis altius animo hærentibus remedium non alibi quam in vniuersali Ecclesiæ vnitæ quærendum esse perlentisceret. Igitur ad pedes Orthodoxi Sacerdotis expiatus, quò parium consuetudinem periculo proximam, honesto secessu deuitaret, concessit in Hiberniam, Richardi Stanihurstij, familiaris olim sui, & studiorum similitudine cõiunctissimi, & (quod in primis spectabat) egregiè Catholici vsurus hospitio. Hic inter pietatis virtutisque exercitia, nè penitus literis nuncium misisse videretur, latinè discipulis *Iuuenem Academicum*; patrio vero idiomate *Historiam Hibernicam*; qua de historia ita in quadam sua Epistola ipse loquitur. "Historiam Hibernicam suspicor periisse; iustum volumen & absolutum: Inquisitores Hæretici rapuerunt. Etenim anno post quingentesimum septuagesimo duplici ex capite grauis in Catholicos procella detonuit. Pius Pontifex zelo tuenda fidei accensus, existimabat ostentatis armis Ecclesiæ, auerti posse *Elizabethæ* animum à sinistro quem ingressa fuerat tramite, & sexto calendas martias anni Superioris, latâ sententiâ, hæreticam dixerat, subditos iuramenti Religione exoluerat: Affixa hæc sententia Iunio sequenti valis ædium Episcopi Londinensis, totam commouit Insulam: Cumque sub idem fere tempus ad eam Angliæ oram quæ Septentrionem spectat, Nobiles quidam temerè se armassent (seu *Mariæ Stuartæ* Scotorum Reginæ liberandæ, quæ ab *Elizabetha* tenebatur captiua, seu iniuriis in Orthodoxos vindicandis ea arma mota fuerint) Catholicis omnibus acre indicitur bellum; ac velut paucorum temeritas omnium fuisset consilium, & cuncti aut conspirationi nobilium, aut Pontificis se armis miscuissent, neque domi licuit, neque foris esse securis: *Campianus* ab ipsa vsque Hibernia exquiritur; in quo etsi nihil criminis extitit (nisi crimen est animi hospitatem in Ecclesiæ gremio quaesuisse) quòd tamen sciret neque innoxiiis patere defensionis locum vbi furor occupauit aditus, maluit sibi fugâ consulere, quàm incertum, si teneretur, iudicium subire: Eâ de causâ, mutato cultu & nomine Dublinio se proripiens in Angliam primùm, deinde quantocius in Belgium transuolat.

V. Ab inito regno *Elizabethæ*, Episcopis & Clero veteri abdicatis, eam formam ordinis Ecclesiastici, eumque morem instituerat, qui & auctoritati Pontificis summi plurimùm aduersaturus videretur, & ei quam recens illa assumpserat stabiliendæ tuendæque in primis commodaret, eo vel maximè nomine, quòd potestas omnis atque vtilitas, in quam noui homines erant irrepturi, ab vna Regina deriuabatur pendebatque: Hanc potestatem quoniã Orthodoxi auerlabantur tanquam à radice vitiata proficilcentem, nõ pauci exilium spontaneum spurio regimini præferentes, vertèrè solum, & superato mari sub Principum Catholicorum umbra portum quaesierè. Hos inter enituerunt (vt complures taceam seu stirpe seu diuitiis nobiles viros faminalque) *Sanderus, Bristous, Hardingus, Smithæus, Stapletonus, Alanus*, aliique docti omnes,

1569.

Redit ad
Catholicos
& abit in
Hiberniam
Ao. 1569.

Per Angliã
concedit
in Belgiũ.

Initia Col-
legij Dua-
ceni.

1569.
Vide horū
indicem
apud Flo-
rimondum
Remondū.
p. 2. l. 2.
c. 14.

Et omnes, atque in omni genere literarum eruditi viri, qui & scriptis libris se, Patriam, Fidem illustrarunt, & plurimis exemplo præierunt ad labores in salutem perituræ alioquin Insulæ consecrandos: Neque enim abijciendam duxerant de eius Regni reuocanda sanitate spem, quod regnum nuperrimè sub *Maria* ad salubria consilia propensissimum perspexissent; *Alanus* in primis auctor fuit ut in vnum collatis Doctorum hominum studijs, ij qui in eo genere erant prouecti, editis de Religione quæstionibus Schisma conuellerent, tum atate atque scientiâ minores alios in eandem palæstram colligerent, informarent, animarent, non ad fidem eminè tantum iactis sanioris doctrinæ telis propugnandam, sed ut cominus etiam in arenam descenderent in Patriam reduces, vitâ & sanguine, si res ita ferret, ad auitos mores conseruandos ritu Apostolico decertaturi. *Duaci* primum in Flandria coaluere, sub annum sæculi quingentesimi sexagesimum sextum, eo ardore animi ut spem bonis non leuem facerent futurum, ut quæ femina in tam fertili lolo iacerentur, in vberem deinde messem excreferent: Hæreticis simul metum iniicerent, & acuerent furorem; videbant enim hi, frustra iam carceribus, exilio, facultatum deprædatione, calumnijs denique atque minis agi, ut Sacerdotum veterani eliminaretur, quando alijs atque alijs succrescentibus, noua seges emergeret, nouæque copiæ, quibus quidquid ardui atque difficilis ostentari posset in optatis erat: In spica hæc seges fuit, tum cum *Edmundus Campianus* Angliam fugiens, & in quo à tantorum fluctuum iactatione quiesceret portum circumspectans, hanc est primùm terram exosculatus, & pari gratulatione ab ijs quos dixi clarissimis viris est exceptus.

Duaco
Romam
proficisci-
tur.

De vitæ
genere de-
liberat.

VI. Istic præteritæ vitæ rationes dum per otium inspicit, duo præsertim Religioe mentis virum angebant vehementius: Alterum quod interlucenti toties veritati, seu inconsultæ ambitionis vmbra, seu pudorem iuuenilem, seu parium existimationem atque amorem præposterum obieciisset, neque se ipse sat promptè his laqueis expediens, neque ceteros apud quos aliquid fortasse potuisset commonefaciens. Alterum, quod victus auctoritate an humanitate *Chenæi*, infami caractere pollui sustinuisset. Illud (data ad *Chenæum* epistolâ quæ extat) expiari vtcunque existimauit, dum palam iam sublato si- pario, cum cui omnia se debere arbitrabatur, de capto à se consilio monens, omni ope hortatur, obtestaturque nè ad eos se allidi scopulos, penitusque cõfringi sinat, quos ni vitasset ipse, atque ad antiquæ fidei anchoram confugisset, funditus interijisset. Alterum, dum quibus lachrimis eluere posset, quærir, & precando dies noctesque coniungit, visus est monentem audire Deum, Romam peteret, in ea vrbe docendus quid porrò remedij ad tantam delendam maculam esset adhibiturus. Neque legnius Romæ post superatum pedibus longinquum iter, diuinum de se responsum per omnia piorum operu genera explorat; id studiosè cauens, nè aut eligentem impetus animi incautum impellat, aut in re rectè demum constituta, constantia deserat. In vrbe orbis Theatro, quocunque se verteret, deesse non poterant omnium ordinū exem-
pla

pla virtutum, quæ in prono ad pietatem animo, & amorem facile parerent, 1569.
& venerationem. Siue autem cum caperet sanctissimi Nominis *Iesu* Appellatio, (quod nomen à nouis hæreticis indignis modis haberi cognoratur) siue eius ordinis ratio placeret magis, quæ non ad animatum lucra solum instituta erat (quarum ex sua quanta esset iactura in Anglia peruidebat) sed ad summi Pontificis obsequium promptior videri posset ex voto (cuius Pontificis auctoritatem nouo capite constituto Anglicanum Schisma pessundare conabarur) siue recens ordo & splendore operum, & animi ardore conspicuus oculos, vt sit, mentemque auidius intuentis raperet, eo præsertim tempore quo ad Generalem Præpositum in demortui *Borgia* locum subrogandum, ex omnibus Prouincijs primarij Patres conuenerant: siue denique alia qualibet occultior causa interius vrgeret, Societati *Iesu* vt se daret vehementius incitabatur. Neque difficulter impetrauit vt admitteretur is, in quo & hærescos odium, & candor animi, & cum non vulgari doctrina insignis coniuncta modestia relucebat; *Mercurianus* recenter ab Germaniæ totius cura ad vniuersæ Societatis regimen prouectus hac cum beauit forte, atque Prouinciali Austriæ *Laurentio Magio* commendatum, Brunam, ad Tyronum domicilium transfudit.

In Societatem admittitur.

VII. Interea dum *Campianus* per Sanctiores vitæ exercitationes virtutis firmæ robustæque, ponit fundamenta, præsidium aliud conseruandæ in Anglia fidei Deus optimus maximus instruere aggreditur. *Robertus Personius* in eadē Oxoniensi Academia Collegij Baliolensis locius, tantum ingenio, industriâ, vsu rerum profecerat, vt quemadmodum annis plerosque, ita dignitate & gratiâ cæteros antecederet, tantamque discipulorum, seu vt vocant pupillorum, manû post se traheret, quanta vix tribus cõtingere consuevit: quicquid verò in causa fidei aut cogitarent aut facerent alij, cum Catholicis sentire haud obscure præ se ferebat: *Virtus* autem cum raro se absque æmulis erigat, hos *Personius* eo nactus est potentiores, quo *Hæresis* ad nocendum inuidia præibat, inuidie *hæresis* seruebat. *Hæc* temporis optimatumque secura, indignam rem esse aiebat, vt is qui palam de Religione aliter iudicaret, & loqueretur, quàm regni nunciura definerant, iuuentutem tam numerosam, tamque florentem, ac diuitem duceret, Papistarum, videlicet, nugamentis implicandam; *Inuidia* non n̄tminem à *Personio*, non admodum fortasse de Religione dissidentem stimulabat, vt quos *hæresis* subtraheret adolentes, hi suæ vnus curæ adiungerentur: Atque vt hic in aduerso agmine præeat, facile fert hæreticus æmulator: Abduxerat de nocte iuuenem (absente per festa natalitia *Personio*) ad Comædiam; Id quoniam in digressu fuerat seuerè adolescenti interdictum, suadet non impunè prætereundum à Tutore, cum is rediisset, subduceret itaque se reuertenti, non defuturos patronos qui essent nè quid incommodi pateretur, aduigilaturi. Dum igitur à *Personio* reduce repetitur iuuenis, dum hinc defenditur, inde non priuatim solum, sed & publicè coacto conuentu sociorum, Tutoris iure deposcitur, quoniam maximam Academiae iam partem

Robertus Personius cur Oxonio discessit.

Prima occasio discensus.

1573. *Hæresis* obtinuerat, exclamant qui eam labem altius hauserant, ferendum non esse ut aut iste, aut ceteri iuuenes diutius in huius pupillis sint: si cum totius regni mente consentientem sententiam habere aut non queat, aut nolit, abeat loco, & quod libet se conferat; diffiteri non posse quin constitutum illi aliquando fuerit trajecto mari in alias regiones proficisci, in quibus quod federet animo actione perficeret: proficiscatur: volentibus animis concessuros, & tempus ad opportuna itinera comparanda, & Societatis atque officij interim iura (erat enim Collegij sui id temporis decanus) At modo cedat iuribus his confestim obsignatis tabulis: dura conditio, at necessariò amplectenda, nisi apertâ vi (quam truculenter minabantur) vellet se discipulorum omnes suos intempestâ nocte depelli. Subscripsit igitur, non tam inimicorum fractus audaciâ, quàm amicorum accedens consilijs, in hæc ipsa verba, ex tabulis fideliter huc translata. *Ego Robertus Persons, Socius Collegij de Baliol, resigno omne ius meum, titulum, & clamium, quod habeo, vel habere potero, Societatis meae in dicto Collegio: quod quidem facio sponte, non coactus; die decimo tertio Februarij, anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio: Robertus Persons.* Sequitur concessio de retinendo cubiculo & discipulis quamdiu *Personio* placeret, his verbis concepta. *Eodem tempore decretum est conuincim consensu Magistri, & reliquorum sociorum, ut Magister Robertus Persons, nuperimè socius, retineat sibi sua cubicula, & scholares quousque voluerit, & communia sua è Collegio habeat, usque ad festum Paschatis immediatè sequentis.*

Cedit iuribus Collegij

Annus ponitur 73. stylo Angliæ; qui inchoant Annum 25. Martij.

Discessus occasio altera.

VIII. Exuerat itaque se, scripto vadimonio officij sui Collegijque iuribus; tenebat ea quasi precario, dum menses effluerent de quibus erat transactum. Vigebant etiam tunc in Academia antiquæ leges, quæ per solemnem Quadragesimæ dies inhibebant esum carniæ. Intellexerat *Personius* non solum furtim in has esse peccatum, sed & in illos, qui religiosiores fuerant, insolentius actum à nonnullis; quâ de re dum studet inquirere, hoc quasi classico exciti inflammantur rursus animi hæreticorum, furunt, discurrunt, baccantur, & facta manu campanas inuerso ordine, quasi ad incendium, commouent; Inclamant, Papistæ incendiario in Collegio Baliolensi interdici aqua & igni: Incendiarij ipsimet pessimi, maleuolique susurriones. Nimirum animi semel exacerbati ut non facile dulcedinem concipiunt, ita dolorum suorum causas alias omnes esse volunt quàm quæ rei verissimè insunt; & quos auersis aliquando oculis aspexere, rectis nunquam contuentur. Quæ singillatim à me per censenda fuerunt, quò calumniæ præcidatur tela, quam multis post annis eadem hæc inuidia contexit, non Religionis ac probitatis defensæ causâ cessisse *Personium*, sed cum reus commotæ (si Diis placet) seditionis ferri diuturnius non potuisset. Itaque scriptis tabulis non creditur; exacerbatorum hominum sermonibus credetur; quos cum animi impetus incitauerit, nihil morari potest, quin & hæresi (quam oderunt) patrocinentur potius, quàm ut is quem suis luminibus quoquo modo officere finxerunt proprio

proprio debitoque lumine perfruatur; Fruitur tamen; & quemadmodum ex parato innocenti *Ignatio* Lutetiæ supplicio, co duntaxat nomine quod auditores per pietatis speciem à Penna Magistro auerteret, & sursum (scilicet) deorsum miseret omnia, plura ad *Ignatium* eiusque familiam commoda redierunt; ita hunc virum pluribus profuturum Deus hoc stratagemate, opportuno tempore, ex huius sæculi laqueis eripuit, vt non vni illi Collegio adhereret, sed Angliæ vniuersitæ plurimum afferret adiuuenti.

IX. Spreta malefactorum capitum turbulenta audaciâ, componendis rebus commodum opperitur tempus. Mense Iunio incunte ingressus iter, Caletum superato mari tenuit. Inde Antwerpiani per Flandriæ oram profectus, quoniam mercatorum comitatus Francofurti nundinas frequentare solitus, Italiam cogitanti opportunus non nisi Augusto mense erat se de more explicaturus, Louanium digressus, Oxonienses curas eius Academiae amœnitatē depellere interim mens erat. Habitabat id temporis Louanij (de quo dictum est) Pater *Guilielmus Good*: hic profugorum solatio studens, vt in *Personiū* incidit, maturo hominis ingenio cum formę dignitate cōiuncto delectatus, vt ad magna factū conijciebat, ita firmas virtuti radices vt poneret non auebat modò sed & consulebat. Neque fuit difficile suadere viro rerum vsu prædito nihil in ea ætate firmum, nihil stabile; nihil se dignum, aut suscipi aut perfici posse quod temerè aggredere. Colligeret se, atque non ab notorum hominum tantum cōgressu, sed ab suis ipse se cogitationibus aliquantisper amoueret, quo Deo vicinior factus, quid porrò agendum, quid cogitandum esset quieto pacatoque animo, atque quod caput est, diuinitus collustratâ mente decerneret; eo in lecessu, si quid in omni vita actum esset inconsultius, si quid grauius erratum seiunctis inanum rerum vmbriis facilè perspexiturus, & turbulentis animi motibus ad moderationem compositis non difficulter emendaturus. Octo igitur diebus sibi vacat & Deo: & quanquam medicinae studio iam ante addixerat animum, vt honesto, vt iucundo, & vtili; atque ea propter Patauium, cum aliquot similis propositi socijs profecturo, ad sumptum itineris syngrapham Venetias præmisisset, altiora tamen nunc versare cogitatione capit, & tum fluxarum rerum despicientiâ, quantum ante admiratione, oblectare se, tum diuinioribus disciplinis animum excolere meditabatur.

X. Dum Patauij aliquamdiu hæret, aliquantum etiam temporis Romæ visendæ dum tribuit (quo eum & Anni Sancti ceremonia, & tantæ vrbs celebritas, & familiarium quorundam necessitudo vocabat) *Campianus* nondum arctiori Religione Deo per vota constrictus, *Pragam* commigrat, non minore plausu Rhetores illustraturus, quàm ardore animi præcepta pietatis diuiniora *Brunæ* deuorasset. Est *Praga* nobilium adolescentum conuictus, quos Societas *Iesu* erudiendos suscepit instituendosque certus sub legibus: Horum moribus formandis datus est Præfectus, cum eodem tempore & Rhetoricam publicè explicaret, & Sodalitio

F

Virginis

1579.
Orland. l. 2
n. 71.

Transmittit in Belgium.

Louanij vacat spiritalibus exercitijs.

Personius Romam Campianus Pragam concedit.

1575.

Hæc Sodalitas sub Claudio Generali aliud nomē sortita est.

Virginis *Immaculatè* conceptæ præfesset, atque politioris literaturæ eximio testimonio annum clauderet septuagesimum octauum. Nam pari laude ingenij & eloquentiæ Tragediam (quam Nectar & Ambrosiam inscribit Pitzæus grauis auctor) coram Maximiliano Cæsare dedit; Et Mariam Cardonam Requiesnam (Mariæ Augustæ cubiculo præfectam) in corona nobilium funebri oratione copiosissimè laudauit: deinde verò Philosophis enodandis admotus est ad annum octogesimum quo vocatus est Romam. Atque hisce ex studiis persequendis (vt erat florenti ingenio) non mediocrem hauriebat voluptatem: Syluulentem tamen cum respectaret Germaniam horridamque opinionum monstris, quibus nulla industria obuiare, opprimere nulla potentia posset, miserrimæ patriæ suæ obuersabatur animo deploranda conditio, vt quæ vel iisdem, vel peioribus affligebatur erroribus, neque iisdem quibus Germania adiuuentis fulciretur. Ardorè animi dolor accendebat: sæpe in genua, sæpe in lachrymas effundebat se, Deo sæpe se victimâ mente atq; cogitatione deuuebat. Audièrat enim de Woodhufij cōstantia admiranda, quâ non ita pridè pro summi Pontificis auctoritate asserenda, se, vitam sanguinemque suum præclara morte consecratat. Audierat cum vno eodémque die, atque eadem hora, in complures nobilium familias inquisitum est; raptati ab Altaribus Sacerdotes, sacra supellex direpta, Principes etiam feminae vna cum liberis famulisque in varios carceres distributæ; quo in mærore simul atque ardore mentis dum versatur, affertur Româ non paucos populares suos, atque ab Oxoniensi habitatione familiares, ruptis sæculi vinculis in eandem quam ipse adamarat Societatem cooptatos, *Robertum Personium, Guilielmum Westonum, Henricum Garnettum, Ioannem Lanum, Ægidium Valloppum*. Exiit is nuntius egrum mæstitia animum: Et primùm quidem Deo quas potest maximas agit grates, quod tantis nunc Angliæ malis spes aliqua affulgeret medicinæ; nam & istos & istorum exemplo complures alios certa Dei voluntate prouideri non dubitabat, fidei pietatisque ea in Insula ruinas sanatuos, vel quoquo modo refecturos: Tum verò eam quam conceperat lætitiâ per literas significans, tantum eis beneficium affectu quam potest ardentissimo adgratulatur.

Personius cur secundò profectus Romam.

XI. *Robertus Personius* Româ Patanium redux, librorum sat magnum apparatus compararat: Medicorum placitis indagandis non diu in hæsit. Inscederat enim animo spina quam alijs auelli medicamentis, alijs curari præceptionibus oportebat: Reperebat identidem cogitatione quid Louanij secretò destinasset, quid in publico egisset Romæ. Illic mente cælestia contemplatus, eò cursu tendere optimum iudicarat, quò nos Deus optimus maximus, quò nostra omnia, & singulari pietate fecisset, & omni iure vt spectarent deposcebat: Hic marmoribus, & cryptis, & columnis, & circis, & Amphitheatris pascens oculos, quid tandem in animû demississet? quin etiam sacro ritu cum perpurgare animum debuisset, & apertis diuinę Indulgentiæ thesauris sinum aperire, spretâ quodammodo tantæ benignitatis largitate inania sectatus, Religionis in postremis habitæ reus sibi non mediocriter videbatur

Quæ

Quæ cum diurno tempore in studiis, in colloquiis, in negotiis, nocturno, 1579.
inter somni horas occurrant importunè, nullamque dant quietis partem, &
modò quidem seiunctam ab hominum consortio vitam inter Alpium iuga
agere, modò in Cænobium aliquod à conspectu serotum se abdere, modò
aliud & aliud vitæ genus, quò Deo & sibi faciat latis meditatur, neque alicubi
potest cogitationis pedem figere, Romam reuerti statuit, ut ubi neglecto eo quod
præcipuum erat, Deum seq; in se ipse commouisset, ibi se sibi & Deo redderet,
actum demum de vitæ ratione reliqua quid decernendum esset deliberaret.

XII. Contubernalibus utebatur *Luca Atestoe & Ioanne Lano*; his non
difficiliter suadet *Rome*, aut certè *Parme*, perficiendum sibi quidpiam esse quod
diurnam haud patiebatur dilationem: Itaque deducto Venetias, & aduer-
sum Eridanum conscendenti cum prospera omnia fuissent adprecari, *Ferra-*
riam venit: mox relicto nauigio iter reliquum Romam vsq; pedibus exoluit,
hoc interim tantulum pænarum de pristina sumpturus negligentia Non latuit
humani generis hostem, que illi præda clam de faucibus deduceretur, quemq;
vi aperta olim aggressus de statione depulisset, nè inter malos minus ipse malus
boni quidpiam moliretur, hunc nè melior factus ad optima conscendat, clan-
destinis consiliis conatur auertere. Iungit se viæ comitem lacernolus homun-
cio, vultu, habitu, voce ad commiserationem factus; nec grauatè eum admit-
tit hic noster Peregrinus: solatur stipe, victu, alloquio: Miseratio atque amæ-
nitas externi hominis, & à quo nihil metuendum videbatur, aditum faciunt
ad ea quæ intus in animo clauderentur aperienda: "Fueram, inquit, plurimis
annis Religiosi ordinis votis adstrictus, at nunc melioribus vsus consiliis, pro-
ripui me ab illa durissima seuitate, atq; in libertatem me ipse adscripsi. Enim-
uerò inconsultò faciunt homines, cum à teneris annis, nè gustatâ quidem lax-
ioris vitæ iucunditate, in hæc se comprimunt ergastula: Is me etiam error
incautum inuoluerat, sed explicui tandem me, neque facile in eisdem calles
concludi patiar.) Hæc desertor contumeliosus vomebat ore, quæ parens men-
dacij suggererat, ad noui militis animum Orci sui tenebris insulcandû: Quam
verò inani capiti, & vacuo dicenda ea commisisset cum peruenissent Floren-
tiam, perfuga ipse detexit. Confestim enim inuolans in officinam, pileo nouo
ex holoserico coëmpto (decorus scilicet & elegans) per plateas gloriosus in-
greditur, reliqua pannosus & vilis, hospitemque suum salutans. "Præclarum,
inquit, est vnam saltem aliquam vestitus partem habere splendidam.)

XIII. Ita est: Vnum aliquid, atque id exile, incongruum, dissonum, sectan-
tur ij, qui abiectis sanctioris vitæ ornamentis soluti, videlicet, ambulant, at-
que per vitiorum deinde omnium sæcem præcipites vagantur. A quibus non
longè videbantur ab fuisse duo illi, veste quidem sanctimoniam, moribus ni-
hil sanctum præ se ferentes, qui cum die altero proficicentem assecuti, cum
de vitæ genere eligendo sermo incidisset, quâ potuere orationis grauitate di-
cam, an leuitate deflectere moliebantur ab sanctioribus consilijs, eam
quam ipsimet externo cultu profitebantur viuendi rationem dominantem, læ-
titiam,

1575. titiam, epulas, ac propè intemperantiam ipsam sæculi præstabiliorem asserentes. Audiebat ista vir in fide nouus, iudicio canus, & facilè perspiciebat quâ animi leuitate, quâ egestate ingenij, quâ mentis abiectione & dicerentur & fierent. At quibus armis ab hoste antiquo impellebatur ad ruinam, ijs se sustentabat ad gloriam. " Itane vero? Intra ipsa sacrosanctæ vitæ claustra tanto cum discrimine configitur, vt illi qui ijs gaudent Dei donis quibus maiora sunt nulla vix se aut nè vix quidem tueantur? quid in turbinibus sæculi, quid in fluctibus, qui ingentes sunt, sperandum? Eripiam me ocys ab his procellis, & portum quem tenuero, nullâ mihi vi eripi, nullâ contumeliâ patiar occupari) Romam itaque cùm venisset exeunte iam maio, & se attentius suaque per aliquot hebdomadas inspexisset, nihil cunctandum arbitratus, *Mercuriano* Societatis Generali se offert; timidiusculè primùm, tum deductus in conclaue, & sibi relictus, procumbens in genua, & Deo se totum tradens, tantâ animi lætitiâ redundauit, vt incunctanter suis omnibus se abdicarit bonis, & nullâ in posterum hæsitacione Societatis rationes complexus perpetuâ vixerit cum animi æquabilitate.

Societati
se addicit.

Sequuntur
contubernales.

XIV. Dies quartus Iulij eius in Societatem cooptacione notatur; quam ipse alicubi diem vigesimum quintum, diuo *Iacobo* sacrum, memorat; quo fortè ad communem cum cæteris conuietum fuerit admissus. At famæ quidem non segnibus alis Patauium desertur *Personium* inter Societatis Tyriones esse conspectum: Id contubernales admirationem primùm, mox re comperta non leuem consequendi cogitationem iniecit; *Lano* præsertim, quicum familiaris Oxonij vixerat, & prima deferendi Schismatis consilia habuerat communia. Sexto post mense sequitur: peractis probationibus missus Complutum, non diu superfuit; inter Theologica studia, laureâ, vti sperabatur, donatus cælesti: Etenim quemadmodum insigni cum sensu pietatis vitam instituerat, ita non minore cum opinione decessit, pridie nonas maias, Anni septuagesimi noni. *Ateflous* se socium vtrique datorus fuisse ferebatur, nisi præmaturè rebus humanis mors eum Patauij eripuisset. *Agidius* etiam *Gallopus*, licet Septembri insequenti voti compos factus, breui concessit è viuis. Quod autem *Bombinus* hunc inter eos recenset qui vel morte pro fide obita, vel immensis pro Christo laboribus in Anglia exantlatis post inclaruente, error est nominis: Is honor potius *Thomæ Pondo* debetur, qui sub *Gallopi* vel *Vvallopi* & *Duce*, & *Haringtoni* appellationibus reperitur aliquando latere voluisse: de quo confestim; de *Vvestono* & *Garnetto* opportuniùs alio in loco dicitur.

XV. Dum Pragæ *Campianus*, Romæ *Personius*, pietatis iste studiis, & diuiniore sapientiâ, ille docendi muneribus explendis vacat, opportunum erit Angliam tantisper reuifere, & in vno Christi inuicti Athleta, tum hæreticorum in Catholicos pertinaces iras, tum horum in fide indefessam constantiam intueri: neq; enim illustrior esse potest aut illorum in vexando obfirmatio, aut horum in sustinendo perseuerantia, aut deniq; aliorum mentis diuina quedam celsitudo,

Quid interim in Anglia patitur Catholicus ostenditur in *Thomæ Pondo*.

celstudo, qui huiusmodi acerbitate nihil deterriti ad similia se magnis animis offerunt, quàm si in vnus hominis continuata triginta annorum inlectatione, neque illorum furorem deferbuisset, neque horum ostendamus firmitatem esse debilitatam. Ista *Thomas Pondus* subiiciet oculis; in quem virum neque fortuito neque alieno tempore incurrimus. Hoc enim anno memoratur (per eum quem olim habuerat sibi famulatem *Thomam Stephani* Romam destinatum) petisse Societatem, & paucis post annis obtinuisse: nam inde ab extremis Indis, & vrbe Goa (quò inclinante anno septuagesimo nono *Thomas Stephani* peruenerat) factam vtrique hanc gratiam adgratulatur; Et *Mercuriani* Generalis literæ ad ipsummet *Pondum* datæ, fidem faciunt anno septuagesimo octauo exeunte esse cooptatum: Quas literas tanquam viri optimè meriti monimentum hic adnectere visum est; sunt autem huiusmodi. "*Thomas Stephanus* frater noster nobis in Christo carissimus multa nobis narrauit de constanti Dominationis Vestræ pietate, ac fide, quæ nobis pergrata fuere, ac præsertim quod iam à multis annis magno desiderio ad Societatem nostram aspiraret. Itaque etsi ita instituta nostra ferant, vt nullum nisi bene multis probatum experimentis in nostrorum numerum recipiamus, tamen & tam luculento tum *Stephani*, tum aliorum etiam testimonio permoti, & pro diuturna probatione tot annorum labores ac ærumnas accipientes, piis Dominationis Vestræ desideriis obsequendum duximus. Quare pro ea auctoritate quam nobis licet indignis Dominus Deus dare dignatus est, iam nunc Dominationem Vestram tanquam filium ac fratrem amplectentes, illum in Societatem nostram recipimus & admittimus, & quasi verum membrum in hoc corpus totum insertum, deinceps quoque nostrorum omnium operum, laborum, meritorumque consortem ac participem facimus. Speramus autem Dei clementiam atque infinitam bonitatem aliquando ita Dominationi Vestræ propitiam fore, vt eius, quod valde optamus, ex istis molestis erepræ congressu ac præsentia frui liceat: quam facultatem, si eisdem prouidentia aliquibus de causis eripuerit, hoc tamen Dominationem vestram seipsam consolari volumus, quod post paucos huius breuissimæ vitæ dies in æterna illa immortalitate, quam semper spectare & ante oculos habere debemus, ita coniungemur, vt nulla nos deinceps res aut casus separare possit. De cætero etsi Dominationis Vestræ virtutem confirmatione non egere scio, quam audio esse viro Christiano planè dignam, breuiter tamen vt filium carissimum monebo illis Apostoli Verbis vt meminerit se spectaculum esse Deo, Angelis, & hominibus, Deo quidem, vt ab eo sempiternis præmiis pro minimis laboribus afficiatur, Angelis vt præsentem eorum auxilio roboretur, hominibus etiam, vt eos, quod hæcenus fecit, plurimum suo exemplo ad veram pietatem accendat, & ad quæuis pericula pro Christo alacriter subeunda confirmet. Quæ tamen ita à Dominatione Vestra prudenter & cautè geri cupimus, vt neque in apertum se discrimen sine causa & fructu demittat, quæ non fortitudo sed temeritas existimanda est, nec valetudinem ac vires immoderata abstinentia & ieiunijs, quibus latis de-

Literæ
Mercuria-
ni ad Pon-
dum.

1575. ditam esse audiuius, perdat, sed potius, vt dicit Propheta, curet *fortitudinem suam ad Deum custodire*. Dominus autem cui semper proprium est innocentiam & integritatem, suâ præsertim causâ in periculum aliquod adductam tueri ac defendere, Dominationi Vestræ ita semper adsit, vt vel incommoda omnia ab ea depellat, vel si ita magis expedierit, ad ea certè perferenda fortitudinem, & constantiam, salutaremque patientiam largiatur. Nos certè tum ipsimet, tum per nostros omnes hoc nomine Deum Dominum orare & obsecrare nunquam cessabimus. Vnum tamen illud à Dominatione Vestra magnopere seruari velim, vt hoc suum consilium de Societate nostra, habitu non solum ac vestitu, sed sermone & verbis prodat nemini, sed secretum habeat, donec meliora affulserint tempora, cum lua ista desideria exequi cum Dei auxilio possit. Interim gratia Christi & communicatio Spiritus Sancti sit cum ipsa semper. Romæ: prima Decembris 1578. Cuius vero in robusta ætate virtutem describere aggredimur, huius initia discere pretium erit operæ.

Pondi natales et initia.

XVI. Parentibus ortus est *Thomas, Guilielmo Pondo & Anna VVriotheselea*, sorore *Thomæ VVriotheselei*, Sout Hamptoniæ Comitis. Nondum in lu-
cem editus dexteram erexit; id pugilis futuri omen habuere. Eius prima ætas ijs disciplinis tradita est, quibus in scholæ Wintoniensis Collegio Beatissimæ Virginis ad Latinæ linguæ vltim instituebantur adulescentes: Tum anno ætatis vigesimo tertio profectus Londinùm, ad forenseni seu gloriam seu dignitatem, Iuris Municipalis præfidiis se comparauit: Atque vt erat non minus formæ, membrorumque venustate & robore, quàm animi promptitudine atque excellentia conspicuus, inter artes ingenij, iis corporis exercitationibus oblectabatur quibus laudem petere nobilissimi quique consueuere, atque excelluit saltatione. Mortuo Parente Aulæ cupidus paternarum possessionum partem non exiguam eas inter delicias spesque inanes profudit. Id mirabitur nemo *Elizabetha* regnante, & ad luxum, quo ipsa capiebatur, cunctos post se trahente. Natales Christi dies, vt semper solemnes, ita Anno sexagesimo quarto fuere celeberrimi; dabantur in Curia ludi apparatusissimi *Thomæ Pondo* instructore. Inter saltandum, nudam eius manum manu nudâ prensat Regina, tum ei caput, abrepto Leicestriæ Comitis pileo, ipsa tegit, nè ex vehementi motu accentus subito refrigeraretur. Imposita ei videbatur laurea: cum (secundò eandem saltationis formam flagitante Regina) celerimè de more vno in pede circumuolitans, pronus concidit; Plausu in risum mutato, surge, inquit Regina, Domine Taure; eâ voce comotus, surrexit quidem; at flexo ad terram poplite, vulgatum illud latinè prolocutus, *sic transit gloria mundi*, proripuit se, & non longo interuallo Aulam spesque fallaces deseruit, consumptarum facultatum & violatæ Religionis præmium ludibrium consecutus.

Exercitia pietatis.

XVII. Trigesimum annum attigerat antequam se gremio Ecclesiæ redderet, at cum absentia omne genus virtutis sedulo compensandum arbitratus, annum in oratione posuit, sui inspector assiduus, contemptor eorum quæ de se alij, deque vitæ quam instituebat ratione aut cogitarent aut dicerent: multa ab

ta ab amicis, multa ab se ipse sustinuit, dum solitudinem, dum castimodiam, dum victus cultusque negligentiam, asperitatem etiam & duritiam adamauit. Anno deinde altero voti se Religione colligauit ad Sacerdotium suscipiendum postquam se piis in operibus septennio comprobasset; tum etiam Societatem Iesu petiturum, eo potissimum consilio quòd dignitatibus abstineret. Ad quæ tempora referenda sunt illa quæ de eo narrat noster *Thomas Stephani* (quondam *Pondi* familiaris) in petitione Societatis, quâ se & *Pondum* admitti postulabat anno eius seculi septuagesimo octauo; sic enim ait. "Pro magna parte temporis quo cum ipso fui (non enim dicam nisi quæ oculis perspecta habui) abstinentiam magnam sibi imponere, & humi super seruile stratum cubare, media nocte horam unam, in crepusculo nunc duas, nunc tres, nunc quatuor, & vesperi multum temporis cum multo spiritali gustu orationi dare solitus est: Ita ut hæretici eum insanum, aut stultum, aut superstitiosum prædicarent, familiares & amici nonnulli id ei etiã vitio darent; quæ tamen omnia ille generosi spiritus priuilegio constantissimè neglexit. Quotiescunq; Sacerdotis copia dabatur, singulis festis & Dominicis diebus, etiã aliquando non semel in septimanâ, præmissa confessione Sacrosanctum Corpus Domini nostri sumebat, & alijs ut id faceret auctor erat, sepius apud suos conquestus quod Catholici in tam paruo rerum suarum (ut ipsi videbatur) discrimine, & in tam magnis animæ periculis tam rarò diuina hæc mysteria frequentarent. Vintonia est ciuitas Episcopalis non longe ab eius ædibus distans, in qua cum audisset multos pauperes Catholicos Recuantes (sic enim vocant eos qui cum hæreticis nullam in re participant) delitescere, & Sacerdotem quendam senem ibi commorari, sed rarissimè celebrare, eos multò rariùs communicare, illuc se maturè contulit, conditionem eorum & viuendi rationem explorauit, eisque prandium post sacram missam & communionem instituit, datisque elemosynis, Sacerdotem ad celebrandum frequentius, Catholicos ad communicandum hortatus est: huc accedit quod paulo post redeuntibus annuis nundinis, non paruis expensis Caseorum magnam copiam conflauit, & hinos & ternos inter eos distribuit, hac lege ut nisi maiore cum seruire diuino priuilegio & gratiæ datæ responderent, scirent actum esse de amicitia. Mira animi dulcedine affici solebat si quando duodecim aut sexdecim Iuuenes nobiles in cubiculo suo sacro interesse, & rem sacram communicare conspexisset. Eleemosynæ faciendæ tam erat studiosus, ut præter diurnas benefaciendi occasiones, quas ipse mirum in modum prosequeretur, gratum haberet si quis ei de Catholico aliquo inopiâ laborante nuntiaret, semper in ore habens illud Diui Pauli, *maximè erga domesticos fidei*; ad eò autem nihili ducebat ea quæ per se ipse facere potuit, ut à familiaribus suis, si qui ditiores essent, elemosynas pro Catholicis afflictis aut incarceratis studiosissimè efflagitaret; memini cum aliquando integrum tractatum in hanc sententiam in gratiam vnus Catholici componeret, & Henrico Comiti South-Hamptoni affini suo Catholicissimo legendum mitteret, hæreticis ipsis non rarò beneficis, ut corda eorum emolliendo aures veritatis Catholicæ capaciores effici-

Th. Stephani Ep. de Pondi vitæ ratione.

1579. res efficeret.) Hæc *Thomas Stephani* cum suam & *Pondi* causam apud *Mer-*
 In Gallias *curianum* ageret.

XVIII. Quintus annus abierat. Quo igitur se *Pondus* votis propiorem
 faceret, agrorum parte diuendita, diem condicit quâ in Gallias cum adiunctis
 sociis aliquot erat transfretandum. Dum Londini res suas componit, & ciuem
 hospitem suum sedulo in recta fide conatur instruere, à lictore inopinatè de-
 poscitur, Sandio Pseudo Episcopo rationem redditurus quo modo Regina legi-
 bus obsequatur. Crimen nullum obijcitur, nulla accusatio, legis violata
 nullum argumentum: datis tamen vadibus adstringitur vt secundo dicta die
 compareat. Mercator quidam in Vico Sancti Marci quem malus dæmon in-
 federat Ecclesiæ precibus liberandus clam proponebatur. Huc *Pondus* San-
 ctorum hominum reliquijs munitus accurrit, multa piè de Ecclesiæ potestate
 in malignos spiritus, multa constanter de recta fide retinenda disserit:
 Non est id tam latenter factum, quin, cum ad Londinensem deferretur, is
 præhensum nostrum hominem, iam criminis qualiscunque reum, in carcerem
 compingeret. Post quartum mensem scripto rursus vadimonio liber paternas
 ad ædes vltra Londinensis fines semigrat. Orationi & virtuti priuatim, con-
 silijs salutaribus suggerendis (cum inter suos verlatur) intentum, viator hæc
 iterum occupat coram Horno Vintoniensi Antistite sistendum vnà cum alijs
 nonnullis spectatæ nobilitatis atque integre vitæ Catholicis, factâ subdolè spe-
 mitioris iudicij si inter importunas hæretici hominis sciscitationes declamatio-
 nelque parcerent omnes linguæ: silentium porò istud debilitati deinde & ig-
 norantiæ tributum est: quin pro concione contumeliôsè & petulanter Ca-
 tholici canes muti appellati. Acerbè id tulit *Thomas*: Itaque Horno die alte-
 ro pro tribunali magnificè ostentanti se & Vincentium Lerinensem extollen-
 ti, quod signa rectæ fidei verissimè traderet, litem indicit, Vincentium pro
 Catholicis stare, hæreticis aduersari contendit: dimicatur acriter, quod obti-
 nere rationum momento hæreticus non potest, conuitijs, vocibus, maledictis
 celebrat: *Thomam* argumento insistentem, duci iubet. Quantum inde mole-
 stiarum adeundum fuerit, mox ex ipsiusmet Epistola repetam ad simul capti-
 uos exaratâ.

Fraus hæ-
 reticorum.

Qui carce-
 res Lon-
 dini.

XIX. Carceres celebriores Londini quot & qui sint, vtile erit narrasse.
 Tres nimirum, in tribus vrbis portis: in ea quam *nouam*; quam *Luddi* (ad que
 hominem nonnulli vrbis ipsius originem referunt) & quam portam *domus*,
 vocant, (fuerat enim porta olim Monasterij ad occidentem solem positi) trans
 Tamesim quinque; *Bancus* seu sedes Regis; summi tribuni militum, seu *Ma-
 riscalli sedes*; Atrium Wintoniense quod *Clinicam* vulgus nominauit; *Leo al-
 bus*; & domus *supputationum*, seu dicas *Nomistirion*, aut *Computorium*. Sparsi
 per vrbem alij tres, *Fleta*, à profluente aquæ cursu dictus, aliud *Nomistirion*,
 seu *Computorium*, & Sanctæ *Brigittæ fontes*; in quos ferè ære alieno graues,
 vel vagi nebulones conijciuntur. Denique extimæ parti vrbis solem orientem
 verlus, *Arx* imminet, quam *turrim Londinensem* dicunt; Hæc eorum est
 custodia

custodia qui læsæ maiestatis, & grauiorum criminum rei peraguntur; ad *1575*
Nouam-Portam plerumque relegantur latrones, sicarij, facinorosi. Hi se-
 mel omnes fuere necessariò percussendi, quoniam modo hi, modo illi
 Catholicis obtingere consuevere, pro arbitrio eorù in quorum manus incide-
 rint, & singuli pro re nata frequenter venient commemorandi. *Pondo*, post
 duorum mensium custodiam *Wintoniæ*, carcer Londini Sedes-tribuni fuit:
 Hornus enim nè rursum super *Lerinen*sis sententia sollicitaretur, causam
 ad ordinarios iudices transfulerat, Hi dubij quid de Catholicis laicis v-
 niuersim *Regina* statui vellet, cunctos mittunt *Londinum*. Isthinc *Pon-* Epistola
du ad reliquos sic scribit. "Sapius interrogatus sum apud Dominum *Youn-* Pondi ad
ge, Bis apud quinque vel sex commissarios; semel publicè productus in concapti-
 maximam hominum frequentiam, onustus ferro; (nimirum existimabar uos.
 liberius stesisse pro veritate coram ijs quibus non libebat audire) dum hinc
 abstrahor ad *nouam-portam*, caruifex quasi iam damnato abripit eum pal-
 lio pileum: caput mihi saluum reliquit; id æquè mihi atque illi doluit; In-
 tecto caput, & graui ferro progredienti, acclamat plebs, *Crucifige*. *Nouæ-*
portensis viduæ elemosynam (cruciamenti id genus est) liberaliter mihi
 impertierunt. Ad quartam vsque pomeridianam præstolabar Iudicium
 sententiam, cum repentè auotor; manicæ pedicæque detrahuntur, restitui-
 tur cum pileo pallium: ducor ad *Lincolniensem* Aulam, (quæ mihi olim
 legibus danti operam fuerat habitatio) isthic Commissarij quinque me
 opperiebantur, & eos inter *Toplus* quæstionibus præfectus; ab *Re-*
gina mandatum fuerat, vt quâ minando quâ blandiendo me ab ins-
 tituto reuocarent; frustra omnia: vrgent, si fidum me velim *Reginæ*, si
 amantem subditum demonstrare, necesse esse eorum nomina vt edicam
 cum quibus, & quibus in locis mihi esset consuetudo: Respondeo: Pa-
 ratum me esse de eorum omnium fidelitate etiam iuratum promittere; Cæ-
 terum non viri boni, atque Catholicæ, non hominis meo loco nati, at-
 que educati, non Conscientiæ denique meæ esse viris innocentibus atque be-
 neuolis molestiam quamlibet nominando procreare. Cum nihil impetra-
 rent, humanissimis verbis affectum me meo carceri reddunt. Post biduum
Toplus ad me cum præposito carceris: amicè animi mei constantiam per-
 tentant: multa hic disceptatio: profectus nullus: conditionem meam deplo-
 rant: id maximè eos dolet, de quo plurimum ego glorior, fides atque fidei
 causa captiuitas. Post hos, rursum *Youngus* accersitum rogat, quid ad me
Toplus? verbeatur homo (vrbanus videlicet & suavis) nè austerus ille &
 asper quidpiam durum & agreste in me egisset. Familiarissimâ voce demul-
 cere conatur vt familiares meos prodam; vt arcanum quidpiam enuncie quod
 ipsi vlui esse posset ad nequitiam. Nihil efficit. Hortatur tandem vt ad magni
 sigilli custodem literas dem, gratiam impetraturus: do: eo fructu, vt mihi me
 deinceps curarint, pertinacem, scilicet, hominem, & omnium meci ordinis ab-
 regni

1576. regni salute publicâ (hoc est) ab hæresi maximè alienum. Itaque hic sum, seclusus ab cæterorum omnium consortio, sine spe laxioris custodiæ, nisi forte in proximo Nouoportensi Iudicio rursus sistar, obsequij Deo præstiti fideique Catholicæ conseruatae reus. Hæc ad vos (ô Socij vinculorum) dare habui, vt sinistris de me rumoribus obuiam irem, volque ad eam quam opto in fide perseverantiam omnibus votis adhortarer. Va-
lete.

Parat se
ad mortem
subeundâ.

X X. Multa liberè dicta apud caufarum cognitores, præsertim de potestate ab Regina usurpata in res Ecclesiæ, non opinionem solum sed spem iniecerant posse se proximis Iudicijs ad dicendum de capite vocari. Ea propter, mortem præforibus figurans, nullum pietatis genus omittebat, quo se tum ad exitum felicem compararet, tum etiam accenderet desiderium, prece, lectione, scriptione. Non pauca enim hoc tempore est commentatus, memorię commendata diligenti manu nostri *Thomæ Stephasoni* (quem vidimus vt dictum est Watenis) Præcipua fuere; vt pœnitentiæ necessitatem demonstraret quatuor argumentis. A multitudine peccantium: ab falsorum prophetarum ingenti numero: A crudelitate Turcarum & hæreticorum: ab nuperis de cælo & de terra ostentis: adiunctis Capitalium vitiorum omnium remedijs. Tum decem sibi solatia contexit ad mortem a lacri animo subeundam incitantia: Quod morte esset peccata sua expiaturus: Quod Dei & iustitiæ causa, & Christi exemplo vitam profuturus priusquam aut Angliam euerfam (quod iam tum ominabatur euenturum) aut AntiChristi tempora videret: tum etiam fidei sementem qualicunque suo sanguine rigaturus, & tantillum ad constantiam Catholicorum, hæreticorum dedecus, Religionis defensionem allaturus. Sed ea ad quam adspirabat breuis mors in diuturnos carceres est commutata, de quibus strictim dicendum, nè vnus vitam retexendo Historiæ filum habeamus nimis implicatum. Cum enim non cessaret verbo & scripto tum Regiæ in Ecclesiasticis principatum incessere, tum Catholicorum animos confirmare, Elmeri Londinensis diligentia amotus est in castrum Storfordiense, in finibus Cathalaunorum & Trinobantum, addito præcepto nè ad eum cuiquam pateret ingressus. Fabro aptante ad pedem ferro conatur compedi osculum imprimere, Faber compedem capiti impingens elicit sanguinem: at *Thomas*, sereno vultu, "vtinam inquit, hic sanguis ex imis meis fluxisset præcordiis eâ pro quâ patior causâ; percussus Faber viri patientiâ scire auct quid hoc causæ sit, & quibus nixa fundamentis. Annis post aliquot accedit ad Catholicos; tenetur; & in Carcere piè defungitur; *tanti est constantiam in asperis tueri. Ponus* post annum ad Mariscalli sedem reuocatur, tum in Arcem Londinensem comprimitur: Inde defertur in Nomistiria trans Tamesim, atque hinc Wisbicum Insulæ Eliensis propugnaculum, vbi plures annos cum pluribus Sacerdotibus & laicis versatus est
& la mi-

Mutatis
frequenter
carceribus
tandem do-
mum pater-
næ mori-
tur.

Essexios
nunc voca-
mus & Cæ-
tabrigien-
ses.

Fabri fer-
rarij con-
uersio.

& familiarissimè cum Patre *Guilielmo VVestono* de quo alias erit sermo. Anno nonagesimo septimo rursus Londinum ad Arcem, tum ad Computorium intra urbem, deinde ad album Leonem, ad Portam domus apud *Westmonasterium*, & *Fletam*, denique *Framingamiam* apud *Icenos*, ad tempora vique *Iacobi Regis*; qui cum Sacerdotes amandasset in exilium, huic concessit libertatem datis Iponsoribus. Itaque posteaquam undecim præcipuos carceres suis vinculis celebrasset, in paterna domo decessit, Anno sæculi decimi sexti quinto decimo, cum ætatis annos numeraret 76. Is qui ab *eogesta* collegit *Stephanus* affirmat septem annis fuisse in Arce Londinensi, quatuor in *Mariscalli sede*, sexquannum egisse in castro *Storfordiensi*, decem in *Wisbicensi*, tres *Framingamiæ*; reliquos ad vsque trigessimum, sparsim in aliis locis qui sunt commemorati.

XXI. Neque is solus vnquam, aut quæsitâ semper nouâ causâ infestabatur: Catholicorum par erat causa & vexatio. Licet enim hic fortassis zelo profitendæ fidei ardentior cæteris promptiorque videri potuit ad proferendam sententiam (ex quo euenit aliquando vt hærente Sacerdote coram Iudicibus in ea quæstione, censendusne esset in Ecclesiasticis supremam per Angliam potestatem obtinere Pontifex, an Regina? & in diuerticula se implicante, palam *Pondus* adclamarer, dic, Pontifex, Cui enim potius id iuris competat?) Omnium tamen ordinum rationes tam erant cum Catholicorum ruina coniunctæ, vt quique in suo foro omnem operam omnemque curam admouerent hæresi corroborandæ, Orthodoxæ fidei (si quo modo possent) extirpandæ. Ij qui Reginæ erant a consilijs, quam viuendi libertatem adamarant, eandem sequi decernentes, ne si aut numero auerentur Catholici aut facultatibus, domi mouerent aliquid, aut foris machinarentur, aut suâ ipsorum multitudine & pietate notam impiæ nouitati inurerent, quâ vi, quâ astu, quâ famæ iniurijs suppressendos & arbitrabantur & curabant. Qui in Episcoporum & Cleri totius inuolauerant dignitatem & opes, susceptam semel à Regibus in Ipiritualia potestatem pertinaciter sustinebant, vt auctoritatem ipsi suam, nullo sacro ordine celebrem, Imperio quamquam faminae tuerentur; Tum scriptis mendacibus, & sacrorum Codicum Patrumque sententijs in alienum sensum peruersè detortis, cum suam sectam conarentur defendere, si quid docti Sacerdotes falsitati redarguendæ scripto reponerent, primùm turbandarum rerum studio factum infamare, tum omnes Catholicorum familias conquirendorum suppressendorumque huiusmodi argumenti librorum ardore euertere; apud quos reperti essent carceribus tradere, ingenti pecuniâ mulctare, libros cum scientiâ non possent, igni, tanquam perduellionis reos, abolere: Denique callidi reipublicæ moderatores, non minus foris per exploratores quàm domi vigiles, si quid externi Principes suorum negotiorum causâ mouerent, si militem in finibus collocarent, si conscriberent, si de pace cum vicinis decernerent, id omne à recto cursu auersum ad rerum suarum interturbationem pertinere comminiscabantur;

Catholicorum par
causa & vexatio.

1575.

& confestim tum Sacerdotibus, tum reliquis Catholicis, copiosis præsertim tanquam conspirantibus imminebant: Qui Londino longius habitabant vel trahebantur in urbem custodiis includendi, vel edicto iubebantur à suis ædibus non ultra milia passuum quinque secedere, nisi in scriptis concessâ ab eius regionis in qua morabantur Iudicibus licentiâ, Quorum temporum meminit *Personius* in sua ad Rectorem de vrbe Epistola. "Persecutionis æstus vehementissimus est, & qualis à constitutione Angliæ non fuit: Trahuntur vndique in carceres, nobiles, ignobiles, viri, famina, ipsi etiam pueri; vinciantur catenis ferreis, spoliantur bonis, priuantur lumine, & publicis tam edictis quàm sermonibus concionibusque infamantur apud vulgus proditorum & rebellium nomine.) Et infra. "Nobiles carceribus inclusi his superioribus mensibus multi sunt, illustres, diuites, & suis quique in locis præpotentes: Ita vt noti solum veteres carceres Angliæ, verùm & multi iam noui Catholicis recipiendis non sufficiant: Et tamen Inquisitores mittuntur ad alios quærendos; eorum verò numerus per Dei gratiam sic increfcit quotidie, vt ipsi prope fatigentur.) Et publicæ quidem rei commodo ista fieri apud indoctum vulgus prætendebatur, intus autem Religio petebatur: Nam huius recenter eueictæ concilij, & virium veritatis non ignari, quæ se ipsa erigit ostenditque nisi continuatis nubibus offuscetur, luarum etiam rerum priuatim prouidi, alas Catholicis præcidendas rati, rem familiarem assiduis vexationibus interturbabant, vt nè, sicuperent, se possent erigere; quod & *Carolo*, Regum intelligentissimo, fuit semper propositum, hodièque agitur: *Pondus* hic, de quo dixi, haud multum opulentus, coram Wintoniensi de Religione respondens, aiebat sexdecim millibus aureorum exutum se esse, eo quod Religionem non exuere decreuisset. Neque tamen tota causa Religio est, sed & lucrum: Nam quemadmodum hac rei familiaris direptione plurimos ab amplectenda fide remorantur, ita si quos inconstantes offenderint, pessimè eos habet; perit enim illis fons & scaturigo pecuniæ qua saginentur; nisi forte totam simul contigerit cuiuspiam substantiam deglubere. Sed eò redeundum est vnde deflexit oratio, & *Personij* Theologicis studijs absolutis, sequentes eius curæ cum *Campiani* laboribus coniungendæ, mox vt Epistolam *Pondi* recitauero, quâ intelligatur quo animo semper ille fuerit aduersus Societatem, & quibus virtutum radicibus tot annorum in persecutione patientiam sustentarit: sex igitur annis antequam de hac vita decederet, sic ille ad *Personium*

Epistola
Pondi ad
Personium

XXII. Magnam animo cepi voluptatem cum reddita sunt mihi literæ tuæ, tertio Ianuarij datæ, adscriptâ præsertim à Patre *Claudio* salute, mihi filiorum minimo atque indignissimo: nihil enim à plurimo tempore ad me perlatum à vobis fuerat. Ex illo vero die, ad Idus Maias, hæsi incertus quid hominum mitissimus atque humillimus superior hic meus me vellet; ab illo tandem per literas mihi factum est abundè satis: sed vt rem, vti est, loquar, vehementer me pudet tot annorum silentij, & de genu, atque ad terram ad vtriusque pedes pronus precor mihi indulgeri: Nam neque conueni superio-

rem

rem meum vt oportuit, neque per literas adiui Reuerentiam Vestram; fateorq; 1575.
 ingenuè excusandæ negligentia: meæ aditum nullum aperiri Reuerentia ta-
 men Vestra mihi viscera Charitatis suæ aperit; forte Beati *Edmundi Campiani*
 gratiâ, cuius memoria in benedictione est. Illam Reuerentia Vestra amauit, ego
 omni quâ potui ratione colui. His autem in literis non solum, sed libris Vestris
 (qui & Angliæ solatio, & extra Angliam auxilio plurimis sunt) tantis laudibus
 cumulo, vt seu audiens, seu legens, totus erubescam. Non possum certè tibi
 non plurimùm gratulari, Reuerende Pater, qui vt alter Israël cum Deo es lu-
 ctatus pro Angliâ conseruanda reducendâque. Quod ad me attinet (cui Deus
 optimus maximus dedit aliquid pati) nihil mihi arrogo, cùm merear nihil.
 Vltimis meis ad Patrem nostrum subscripsi, *Tot annis in statera appensus,*
Thomas Pondus: si illo tempore, vel si postea quidquam præstiti, Dei fuit
 munus, non meum factum. Ad te optime Pater, literarum nihil dedi; animo
 id meo & pusillo, & timido adscribendum esse censeo: Negligentiam certè
 meam ego ipse culpo, quòd tanto tempore nullum seu beneuoli seu grati ani-
 mi Symbolum à me profectum est erga illos quos tanto honore prosequor
 quantus nec ipsos latet quibus hic omnia parent. Si quæris vnde hæc pusilla-
 nimitas & timor? Credo ex dilatione: Nam cùm ad triginta annos per varios
 carceres, Christi & Euangelij causâ, raptatus fuerim; cùm sexdecim aurei pri-
 mùm, deinde per viginti annos aurei octoginta in singulos menses fuerint à
 me in ærarium inuehendi, cùm denique trans mare cogitans, possessionibus
 in nepotes duos translatis (quos ex hæreticis ortos, Catholicè educaueram vt
 filios) vno quasi pede nauim conscendissem, à superiore meo (cuius ad nutum
 me formauit quasi senis baculum) iubeor subsistere, donec quid Pater Noster,
 vel quid Reuerentia Vestra contuleret, cognosceretur. Itaque spe exutus, &
 tamen diu frustra sperans, plurimo etiam turbine atque tempestate iactatus,
 statui me nihil lomius nudum & pauperem, etsi sero, offerre, tanquam arbo-
 rem infrugem & sterilem, vt si fortè deciduo hoc vite termino fructus aliquid
 ipse finis afferat, id Reuerentiæ Vestræ lucro sit & consolationi. Solitâ deinde
 charitate suâ quærit, quid agam? quo animo, quo fructu, aut solatio in susce-
 pta vitæ ratione progrediar? Rectè sanè, vti spero, ac feliciter. Nam quod o-
 lim, cum ducerer Framinghamiam, respondi vinculoꝝ administris, hoc
 nunc dico, & vti confido, dum viuo dicam. *Hanc quam pro Societatis toga*
gero vestem, non regiâ coronâ commutaro. Nepotibus, quos dixi, conuiuio; &
 parcè quidem: Neque enim tanta mihi est facultas quanta vulgo æstimatur;
 quoniam verò plura in pauperes erogo quàm vicini, audio diues; & cùm flocci
 habeam ea bona quibus alij inhiant, plerique honestiores bene mihi volunt.
 Post vnicam refectionem sub meridiem (quam abstinentiæ rationem fami-
 liarem esse cuperem etiam piscatoribus animarum) Vesperis panis & caseus
 mihi cibus est; ceruisia potus; nam vino mihi penitus interdixi, & medicis;
cibus est medicina valenti. Postremis histribus annis sat mihi fuit negotij cum
 domesticis, vt quod mihi propositum est vitæ genis tenerem; teneo tamen,

1576. & precibus Beatissimæ Virginis, totiusque Cælestis curiæ fretus, tenebo. Non enim existimo me comprehendisse, sed ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis: Reuerentia Vestra me iuuet suis, cuius vt addictissimus, ita indignissimus sum filius, *Thomas Pondus*. Ex ædibus olim meis Bellomonti, tercio Iulij Anno millesimo sexcentesimo nono.

Initia &
progressus
Collegij
Anglicani
de vrbe.

XXIII Decimum annum agebat *Alanus* in seminario ab se Duaci constituto, cum tumultuantibus in Belgio Hæreticis, & sacra profanis miscentibus, aliò se transferre cogitur, & nouas sedes, beneficio principum Guisianæ familiæ, Rhemis in Campania Gallorum figere, tanta accessione Auditorum & virtutis, vt illi Duacenos numero plurimum superarint, hæc inuictos fidei in Anglia propugnatores non paucos numerarit, aliquos etiam qui sanguinem, Christi & Apostolicæ fidei causâ fuderint, crudelissimâ morte erepti de vita, quod potestatem ab eo ordinatam ac traditam sustinere, legitima Sacramenta celebrare non destiterint; Huius rei fama vltra Alpes delata erexit animos eorum qui Romæ commorabantur, vt hospitalem peregrinorum domum, priuatis itinerantium commodis institutam, communi & meliori totius Insulæ bono aptari posse existimarent, si quale Rhemis inchoatum, in vrbe perficeretur ex ea domo seminarium; Anglicana enim gens, quemadmodum & reliquæ fere orbis Christiani, ab antiquis temporibus habitationem in vrbe consecuta fuerat, Principum virorum nationis suæ liberalitate, quo qui sacrorum liminum venerandorum causâ proficiscebantur, vterentur hospitio. Ac primùm quidem ad Sancti *Edmundi* Angliæ Regis & Martyris trans Tyberim collocatum fuerat haud procul à flumine, eò fortassis quò Nautæ qui pluribus egebant, nè longius à nauibus abessent, facilius fouerentur, vel quoniam eâ ætate quâdo necdum terrestria itinera erant vel trita vel secuta plerique nauibus ferebantur, vel denique (vt in ignota & longinqua regione) qui primi appulerunt locum vbi poterant occuparunt. At aucto venientium numero, & annis consequentibus crescente pietate in fortissimum martyrem *Thomam Cantuariæ Archiepiscopum*, commodiori intra urbem sede iuxta Campum floræ, sub nomine *Sanctissimæ Trinitatis & Thomæ* Martyris fundatum est; creuitque annuus census ad duo millia aureorum, quibus & peregrini recreabantur, & Sacerdotes aliqui ad eorundem solatium, atque ad reliqua Ecclesiæ officia sustentabantur; Egentiores aduenæ octo diebus, alij tribus nutriebantur. His verò annis, quando sauientibus tum in Anglia, tum per Gallias & Belgium hæreticis, vrbs profugis redundabat, & Iuniores quamplurimi florentibus pulsi Academijs locum studijs quærebant, Venerandus Dominus Odoënnis Ludouici, Cameræ Apostolicæ Referendarius, & *Ecclesiæ Cameracensæ* Archidiaconus, *Gregorio decimo tertio* primam sedem obtinenti suggestit, è re futurum Religionis, si veteranis hospitij Sacerdotibus, non longius prospectantibus quam vt vni illi domui subseruirent, Iuniores aliqui miscerentur; qui Duacenorū & Rhemensium instituto causam Angliæ vniuersam amplecterentur, atque in rectæ fidei fundamentis scholæ adminiculis confirmati

inde

inde Religionis restitutionem repeterent unde per alterum *Gregorium* est ipsa 13750
Religio deriuata. Placere Pontifici quæ proponebantur; iussitque vocari
Rhemis septem, dicebatur enim census esse totidem alendis præter Sacerdo-
tes & Peregrinos. Exiguus deinde visus est magnorum animorum Pontifici
is numerus; & plures adiungi voluit ararij sui sumptibus. Tum etiam cum
initia hæc non parum probarentur, vniuersum hospitium, iura omnia, & re-
ditus, amotis aliò Capellanis, auctoritate sua, non ita multo post tempore, in
seminarium commutauit, translatâ eius administrandi regendique curâ in
Dominum Mauritium Clenocum, qui & studentium disciplinam, & rem
moderaretur, & peregrinorum studeret ipse subsidio.

XXIV. Inimico generis humani, bonorum omnium captorum inuido,
nunquam deest vigilantia, quâ lucescens felicitate tritico supereminet oc-
cultè zizania; sperauerat postquam laceratis templis, euulsis altaribus, exina-
ritis Religiosorum hominum domibus, eiecitis exterminatisque Sacerdotibus
Dei cultum ex oculis Maiestatemque Religionis sustulisset, collapsura cum
die cætera atque ipsa cessatione obliteranda. Cum verò nouâ Prole veteres
ruinas impleri conspiceret, & non legum seueritate, non vexantiam sæuitiâ,
non periculorum numero, non mortis atrocitate arceri posse ab ea quam foris
conceperat pietate in gentiles suos refundenda, ad apertam vim, quâ non mo-
dicè valebat, occultam fraudem adiiciendam esse existimauit. Veteres inter
Sacerdotes primùm quia Mariæ temporibus remanserant, & novos è semi-
narijs profectos, discordiæ, aut inuidiæ flammam si accendere, si hos & illos
aduertum seipos committere potuisset, magnam rem præstitisse arbitrabatur.
Erant enim illi iam senio effati, hi vegeti & ad labores atque discrimina expe-
diti, illi docti quidem, hi acuti magis & prompti; Illi consuetudinum quæ do-
mi inualuerant tenaciores, hi externis etiam moribus ac disciplinis cultiores:
Ista Catholicos excitabant ad hos illis præferendos sequendosque: Magistratus hæ-
reticus, quò igni oleum adderet, cum illis facere, hos perdere omni ope adlabora-
bat; ficta quadam pietate vel immunitatem illis concedebat, vel quæ facerent,
dissimulabat; hos omni arte atque asperitate, seu legum, seu persecutionum, seu
pœnarum, ac tormentorû, vel de vita vel de regno deturbare moliebatur: Hinc
inter ipsos carceres & Dei causâ tolerata supplicia gliscibat sæpè diffidiam,
quasi hi noui non ad reuocandam conservandamque in pusillo grege, sed ad
euertendam Ecclesiæ pacem nati factique essent. Tum arcem ipsam petens, ere-
ctum recenter Romæ Seminarium, motâ inter Alumnos lite, in proximo erat
vt ab radice conuelleret: Benignitate ac liberalitate Pontificis numerabantur
Auditores quadraginta: Præerat is quem diximus Clenocus: vir bonus & non
leuiter eruditus, electus olim Mariæ regnante ad curas Episcopales; is tamen
vel quoniam in senium iam proiectus, vel quia regendæ Iuuentutis expertus,
aut vnus omnibus non satis erat, multos in se multorum querelas accerferat,
de re non rectè neque fortè equâ lance administrata: Vt enim erat ipse de anti-
quis Britannis oriundus (qui Angliæ nunc partem incolunt, & vulgò dicuntur

Artes Dæ-
mones ad
opus inter-
turbandū.

Diffidiam
Sacerdotum.

Et Alum-
norum in
vide.

1578.

tur Walli, cum antiquissimè tota Insula Britannia esset) contribulibus suis septem plus indulgere quàm cæteris ex reliqua Angliæ parte collectis, ab his credebatur. Atque ut ab exigua scintilla ingens ignis inflammatur, tota paulatim arsit domus; curritur ad Cardinalem Moronum Protectorem; aditus libellis supplicibus patet ad ipsum Pontificem, per Ludouicum Blanchettum Pontificij cubiculi Præfectum: Orant, obsecrant, flagitant, detur illis Rector alius, alia moderandæ domus constitutio: Atque ut ne in incertum abire cogitatione viderentur, laudatis Patribus Societatis *Iesu*, ab vltu gubernandi atque peritia, à copia & dignitate Magistrorum, ab consimili fine atque instituto, ab auctoritate denique apud Principes viros per quos captum opus exurgere & corroborari plurimum posset, hos imprimis postulant moderatores, defensorésque. Neque frigidè aut oscitanter, neque paruo tempore certatur contra rationibus: Hinc Protectore Clenoci causam sustinente, & tumultuantes modò minis & increpando, modò suadendo comprimere volente: Illinc Patribus Societatis repugnantibus, & à se noui Seminarij curam depellentibus, cum oppidò iam multis grauati, non parum à communibus causis per hæc domestica munera auocarentur: quapropter in secūda etiā in sua Congregatione decreuissent huiusmodi Seminariorum onus suscipiendum in posterum non esse vbi commodè posset euitari.

Petunt è
Societate
Rectorem

XXV. Eò res increuerat, ut cum agente Cardinali esset optio vel manendi sub Clenoco, vel abeundi vrbe, Angli triginta tres, relictis Britannis, domo confestim euolarint, vrbe discessuri si remedium malis aliud non daretur. Et difficile erat cognoscere vtrum maioribus animis, an virtute agerentur: species enim erat & forma quædam tumultus: at non communibus tantum in literis ad Pontificem, ad Cardinalem, ad cæteros datis profitebantur se in præsentiarum quidem voluntate incirari proficendi in pietate & scientia, atque in reliqua Ecclesiæ disciplina diligentius se exercendi, in futurum verò hæc ipsa in patriam hæresi obsessam reducendi, vitam etiam & sanguinem pro Orthodoxa fide reponenda oppigneraturi, atque ea propter *ardentissimis votis conspirante animorum omnium consensu; Reuerendos Patres Societatis Iesu, discipline ac pietatis Magistros, totius Seminarij Rectores petere.* Sed etiam cum præceptum esset ut singuli quid optarent, separatim, & iurati scriberent, Primus in hæc verba scripsit, *Ego Rodolphus Sherwinus Deum testor cordium omnium scrutatorem, me eius tantum honoris ampliandi patri eòque inuanda causa regimè Seminarij huius Patribus Societatis committendum censere: idque supplex peto.* Sexto inde vel septimo loco Dominus Musheus: *Ego Ioannes Musheus propria conscientia & motu, & humiliter peto hoc regimè tradi Patribus Societatis: &c.* in quam sententiam cum singuli, nullo dempto, conspirarent, ad laborantibus deinde Thoma Goldwello Episcopo Aflaphensi, & Richardo Shellæo magno Angliæ Priore, ac cæteris qui in vrbe aliquid poterant Anglis, mādato Pontificis reuocati sunt vniuersi ad campum Floræ, & Mercuriano Societatis Generali impositum obedientiæ præceptum,

vt de eo

1579.
 vt de eo per suos suscipiendo regimine quam primum cogitaret. Primus Rector fuit Pater *Alphonsus Agazarius* Senensis, homo diligens, & nostræ gentis perquam studiosus. Septem annis quibus præfuit, non modo interiorem animorum disciplinam ornauit, sed domum auxit ædificijs & rebus: Nam *Gregorius* dum vixit in menses singulos trecentos aureos ex ærario suo persoluit; & donauit Abbatiam Sancti Sabini apud Placentinos, tria fere millia aureorum quotannis numerantem. Ita quibus artibus malus dæmon rem præclare inchoatam conabatur euertere, eas vertit Deus ad eandem stabiliendam, & in futuro tempore perpetuo confirmandam.

XXVI. Inter hæc *Personius* (decurfis studiis in eam domum Patrum translatus vbi penitentibus Pontificiâ cum Majestate aures dantur) non tam priuatim sibi, elucidandis præcipuis quæstionum vel ab hæreticis in disceptationem vocatis capitibus, vel quæ vlti esse possent ad præxim Sacerdotibus in Angliam mittendis, quàm publicis fidei Religionisquæ rationibus seruebat: cum quæ ad sedandam in nouo Seminario exortam tempestatem non parum consilio atque adhortatione valuisset apud ipsos iuuenes, tum etiam apud summum Pontificem per Patres Benedictum Palmium & Fræscum Toletum; ad opus vniuersum corroborandum, amplificandūmq; duo in primis opportuna suggessit. Primum vt *Alanus* Rhemis Romam accerteretur, quò vtriusque Seminarij rationes certius instituerentur, & cuius viri fama orbem peragrarè capisset, ab vrbe illustrior peruagaretur. Eratenim ille vir & animi magnitudine, & scientiæ laudibus, & cultus diuini augendi cupiditate, & sapientia præstans; quas omnes virtutes cum ad Patriæ salutem eliminata hæresi propagandam conferret, multum is quidem poterat in Gallijs absens, at Romæ in luce orbis plurimum in futurum valiturus credebatur, idque inter primos Christiani nominis Principes cum penitus recognosceretur; quorum & in numerum deinde adlectus est, vt in loco dicetur. Inchoatis certè vtrouique Seminarijs illud commodi confestim attulit, vt concordibus animis ad eandem metam currentibus, alteri ab altero auxilium nasceretur, dum inde altioribus disciplinis instruendi, hinc magistri qui alios instruerent mitterentur: re etiam familiari Rhemensibus auctâ ex ærario Pontificio. Tum quoniam ij qui liberalitate Pontificis & ex prouentibus Deo Sacris Romæ alabantur, par erat vt nè aliò spectarent quàm quo is cui omnis illa viuendi atq; in scientijs proficiendi ratio debebatur, & firmitas quædam mentis opranda erat atque in capto semel cursu constantia, nè aut animus medio in itinere vacillaret dum nullis vinciretur nexibus, aut suo sine sumptus frustrarentur impensu discedentibus ad priuata sua studia iis qui publicæ utilitati educandi venerant, suadente *Personio* iuramentum in hanc formam propositum fuit vniuersis qui inter Alumnos Collegij censerent vellent.

Ego N. N. considerans quantis me Deus beneficijs affecerit. &c. Pro-

H

mitto,

Quid Personius Romæ.

Alanus Romam vocatur.

Iuramentum propositum Alumnis de vrbe.

1579. *me iuuate gratiâ) sacros ordines suo tempore recipere, & in Angliam reuerti, ut illic animas gentilium meorum conuertam, quando huius Collegij superiori videbitur in Domino mihi illud imperare.* Quâ iurisiurâdi Religione post mensium aliquot deliberationē susceptâ, duo conlequebantur: Nam actiones suas omnes & studia diuinissimo Charitatis in proximum sine ornabant, & liberū vnicuique, relinquebatur plures, si vellent, annos augendæ integritati & scientiæ tribuere, sub cuius ordinis sanctissima disciplina, quâ ad iuuandam quoque modo carissimâ Patriam redderentur aptiores. Hac verò animi Deo grati significandi voluntate accensis mētibus, & fideles se præstandi in promissis, feruebant mirum in modum studia pietatis & literarum, & vndique conquisitis spiritualibus armis munebant se Alumni ad futura certamina, siue argumentis dimicandum esset cum ijs qui hæresim verbo aut scripto iustinare se posse arbitrarentur, siue in arenam descendendum cum eorum ducibus & defensoribus, qui morte proposita & pænis ac tormentis morte ipsa atrocioribus frangendos existimarent quos flectere posse desperabant. Fructus autē non ad vnam aliquam Prouinciā, sed ad omnē latè Angliam dimanabat, dum frequentes submitterentur qui ingentibus animis omnē cunctis benefaciendi ansâ amplectebantur. Quod & *Alanum* mouit, vt vicem *Personio* repēdens, hunc Româ in Angliam cogitatione destinaret, quem sui Romam aduentus auctorem fuisse cognosceret.

Alanus de
PP. Soci-
tatis in An-
gliam mis-
sione pro-
curanda co-
gitat.

XXVII. Nam iniquum videbatur *Alano* discipulis in stadium atque in certamen concurrentibus, eodem non vocari eos quos Magistros atque incitatores habuissent. Quid enim? An existimandū est metu difficilem hanc Prouinciā refugere eos, qui ardua omnia amplectuntur & ambiunt? aut arcebit exiguus Oceani tractus, quos ingentia ad Orientem & Occidentem solem *Maria* non coërent? aut ijs non licebit Patriæ laboranti subuenire, quibus orbis vniuersus Patriâ est, & afflictus quiuis prostratusque, est ciuis? vel aprior fortasse paratur gloria ad reconditas ignoratâque anterioribus sæculis gentes profici-scenti, quàm si quis notis succurrat, malo haud sane leuiore conspersis? At medicinæ perito prius quæ intra viscera serpunt spectanda sunt, quàm quæ foris circa cutem grassantur mala. Quis verò cum ædes suas flâma vorax infederit, ad alienum dissitumque, incendiū restinguendum volabit se neglecto? aut quis se Imperator signa omnia prudenter inferre arbitrabitur in longinquas terras qui potentem domi hostem sentiat ferro flammâque, cuncta depalcentem? sit sanè gloria eaque amplissima triennalia ad Indos itinera animi celsitate deuorare, aquarum infinitarum immensas voragines demetiri, immites fluctus contemnere, densissimis Ethnicorum tenebris aperire lucem fidei, Barbaro atque immani populo se vitamque suam projicere: fallor, si non hæresim parem iuueniet immanitate, obstinatione duriolem, quæ monstra, quosque fluctus exiguum equor non parturit, hos tellus dabit superandos; longinqua sint illa itinera, & euentis varia: At hic vix iter licebit ingredi, Licetor confestim à tergo: siste: Quis? Vnde, quo? ad vincula, ad carceres, ad necem,

Hac

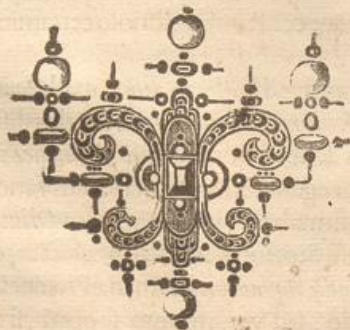
Hæc si fugitis; si dies noctesque omnes, & horas hoc metu obfitas, morte ipsa grauiore existimatis, quâ obsecro ratione Auditoribus vestris suadetis vt in eos se nodos induant, in quibus vestrorum nullos videre possunt. Magnus ille *Gregorius*, quem Apostolum veneramus, non in educanda Iuuentute Anglicana tantummodo, non in mittendis in syluescentem hanc vineam operarijs memorabilem se præstitit, ipsum se addere cupiebat laborantibus, & tanto emento itinere dare se locium, vt quos verbo prouocaret, incitaret exemplo: Et illum quidem maiora, ad quæ parabatur, detinere, vos quid est quæso quod detineat? Hoc vestrum institutum, hæc vita vestra atque disciplina est, vt contra inimicos Ecclesiæ Dei, quoscunque demum agros depopulentur, veniatis: Huc igitur vertite oculos, videte stragem, nudam religione Insulam vniuersam inspicite (parla modo si hinc inde Catholicorum paucorum tecta prætereas.) Monstra hæresum quotidie noua vnde quaque infidientia si audientibus horrorem incutiunt, præsentibus minantur perniciem, cur non itis contra? cur rectius alibi quàm his domandis, bonis conseruandis augendisque studium vestrum laboremque impendi arbitramini? Non existimo quidem; neque vos existimare par esse censeo. Recolite animo qualem Sanctæ sedi fecistis promissionem: Complectitur illa, fateor, virtute generosâ orbem vniuersum. At vniuersi Caput isthic præcipuè petitur; à quo Capite omnium vita, à quo vnitas atque connexio, à quo ordo omnis ac recta membrorum dispositio dependet: In huius vnus defensione Orbi vniuerso deseruietis: huius hostes si profligaueritis portenta reliqua opinionum propediem euanescent. Hic campus vestræ debetur gloriæ: Hæc omnium gentium Arx, non vulgari impetu apud nostrates impugnata, atque maioribus indies animis, armis infestioribus impetita, vestram implorat opem, flagitat industriam: Huc vos denique non Natura solummodo, quam contemnitis, non cunctis communis religio, quam veneramini, sed et voti vestri peculiaris sanctitas vocat; vt quod odium libido genuit, nutriuit obstinatio, fouet vsque & vsque impietas, hoc vestra pietas, vestra firmitudo atque constantia, gloriolo certamine, vel sudore restinguat vel sanguine.

XXVIII. Hæc dum apud se *Alanus* atque apud *Pontificem* & purpuratos Patres, ipsumque *Personium*, & alios in vrbe Anglos disserit, de mittendis in Angliam Patribus dies deliberationi dicitur, *Pontifice* rem ad *Mercurianum* referente; in quâ, licet negantium sententia validis rationibus fulciretur, cuius Decernuntur mittendi: cuius tamen eorum qui affirmabant, præsertim cum *Oliuerius Manaræus* Germaniæ assistens, & totius Septentrionis curis præfectus, eam vehementer suaderet, & accederet *Claudij Aquauinæ*, Romanæ Prouinciæ tunc temporis Præpositi, non opinio modò, sed votum tanto se operi, si per superiores liceret, consecrandi. Mittendorum delectum haud difficilem faciebat locus. Nam *Personius* in vrbe sub oculos degebat, vir consideratus, & rerum magnarum agendarum gloriæ par: *Campianum* Praga tenebat quidem, sed fa-

1579. ma ab Roma longius abesse nunquam sinebat quocumque discessisset. In hos omnium calculi conueniunt. Cæteri enim ex Anglis, qui Societati nomen dederant, vel cursum studiorum nondum expleuerant, vel in remotiora ad Septentrionem loca concesserant, variis tradendis disciplinis occupati, neque opportunè adesse Romæ potuissent. *Alanus Perfonio* coram, *Campiano* per literas gratulatur nouam, atque vris summo ingenio, summaque prudentia, atque constantia præditis inuidendam diuini obsequij atque in proximum caritatis exercendæ donatam ansam: Quarum literarum fragmentum casu in manus delapsum huc transcribere visum est, ex quo, tanquam ex vngue leonem, intelligere est quanta gaudij accessio ei viro facta sit, cuius omnis intentio & conatus eo colliniabat, vt quam plurimum fructus per viros præstantissimos in dilectam patriam deriuaretur. Sic igitur incipit.

Literæ A-
lani ad Cā-
pianum 9.
Decemb.
1579.

”Mi Pater, Frater, Fili, *Edmunde Campiane*, (mutuientim ac summi amoris appellationes omnes libenter vsurpo) cum te Ordinis vestri supremus Pater, ac Præfectus, id est, vt ego accipio, vox *Iesu*, Prægâ Romam, ac porro in Angliam nostram vocet, cōpellent quoque secundum carnē Fratres tui, quorum voces licet tu non audias, Deus tamen vota exaudiuit; Ego ipsis, tibi, ac communi Patriæ, & secundum seculum, & secundum Dominum coniunctissimus, vel in primis desiderare, vocare, clamare debui &c. (Et paulo inferius) de animo ac voluntate tua in hoc genere non dubito cum non proprio sed alieno arbitrio felicissimè viuas, nec extremos Indos summaque pericula tuorum iussu horreres. Magna est iam in Anglia nostra messis, & vulgaribus operarijs non contenta, expeditiores homines requirit, sed te in primis ipsum, cum aliis vestri Ordinis selectis viris postulat.) Hæc Alanus: plura reddidisset si in plura incidisse contigisset. Ipse (dum literis *Euerardi Mercuriani* Romam euocatur *Campianus*) Rhemos regreditur, nobiles pugiles cum se in viam dedissent quo ipsum decebat honore ac beneuolentiâ complexurus.

HIS.